

FAKTA

Brytningsort: Stenninge, Öland.

Användningsområden: Byggnadsmaterial, murar, fasader, stolpar, gångar, trappor, altaner, golv etcetera.

Vanliga bearbetningar:

Klovyta, huggen, hyvlad, sågad, slipad, polerad, antikbearbetad.

Stenninge

När den öländska kalkstenen bildades för nära 500 miljoner år sedan låg Öland geografiskt där Sydafrika ligger idag. Stenens klassiska fossiler – ortoceratiter (bläckfisk) och trilobiter (kräftdjur) – vittnar om både historien och geografien.

Sjönära

Stenninge ligger i en öländsk idyll där land möter vatten, med Blå Jungfrun i fonden.

– Och på andra sidan vägen betar fars-gubbens Highland cattle, säger Jörgen Sjöström och skrattar.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **JÖRGEN SJÖSTRÖM**

Jörgen Sjöström är vd för Sjöström Stenförädling och andra generationen i familjeföretaget, som har varit verksamt i Borgholm sedan 1959. Bolaget, som även bryter jämtländsk kalksten, kan titulera sig Kunglig hovleverantör.

– Vi levererar återkommande till hovet och kungafamiliens sommarbostad, Solliden.

I Stenninge bryts den klassiska grå kalkstenen: sedimenterad på djupt vatten, utan den järnutfällning som ger kalksten en rödaktig ton. Men brottet ligger inte särskilt djupt, åtminstone inte jämfört med närliggande Gillberga där väggarna mäter 17 meter och 1 meter kalksten motsvarar 1 miljon år i tideräkning.

– Vi bryter ned till ett djup av 6–7 meter, säger Jörgen Sjöström.

HISTORISKT HAR DEN öländska kalkstenen alltid använts som byggmaterial, känd för sin hårdhet och tyngd. Hårdheten gjorde den tidigt efterfrågad i hela norra Europa, via handelsvägarna runt Östersjön. Den användes flitigt då kyrkbygandet tog fart på 1000-talet och fick ännu ett uppsving när medeltidens städer växte fram.

Stenninge ligger nära hamnen i Sandvik, på 1900-talet den öländska stenexportens huvudort. Under stenindustrins tillbakagång efter andra världskriget avvecklades många brott i Sverige, däribland Stenninge. När Sjöström Stenförädling tog över tåkten i slutet av 70-talet hade brottet legat i träda i drygt 20 år, men sedan dess har produktionen ökat stadigt.

– Vi bryter både byggnads- och trädgårdssten. Runt 1 000 kubik per år tar vi ut i Stenninge, cirka 50 procent av vår totala produktion.

HISTORISKA MUSEET, Katarina kyrka och stenprisnominerade Gustaf Vasa kyrka i Stockholm är byggnader där man kan se kalksten från Stenninge. Men den lockar fler än klassiska institutioner.

– Vi ställs hela tiden inför en mix av olika beställningar. På senare år har vi märkt av en starkt ökad efterfrågan från privatpersoner, ofta i unika projekt med höga krav. Det är väldigt lärorikt och utvecklande med specialanpassade lösningar, säger Jörgen Sjöström.

Stenens hårdhet gör att den kan användas i murar, fasader, stolpar, gångar, trappor, altaner, golv ... Bearbetningen varierar från klovyta till huggen, hyvlad, sågad, slipad eller polerad, beroende på användning.

– Vi har tagit fram speciella antikbearbetningar. *Rustik Exklusiv* har till exempel använts till golv vid renoveringar och tillbyggnader av bland annat gamla kyrkor och slott i Nordtyskland. Där användes Ölandssten för flera hundra år sedan och nu vill man ha något som liknar den gamla bearbetningen. ■

